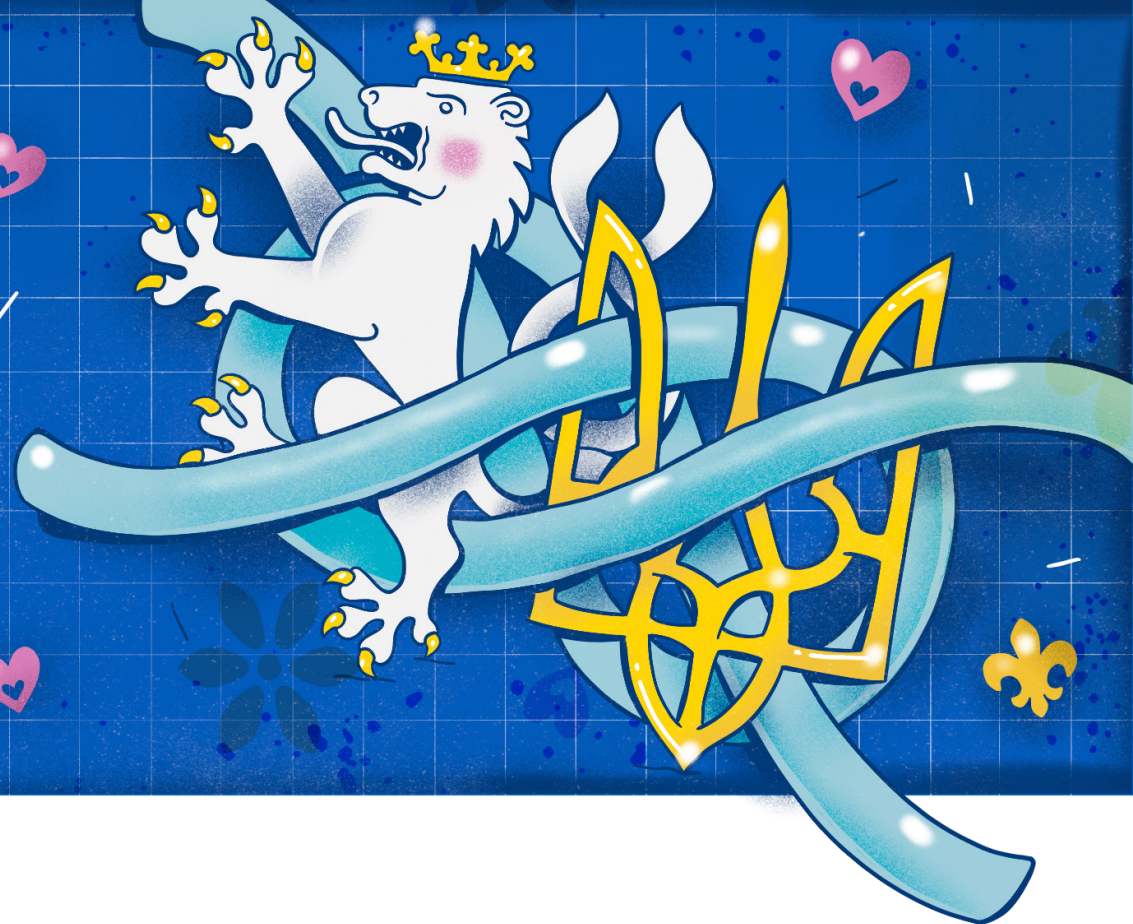

METODIKA K ZAPOJENÍ UKRAJINSKÝCH HOLEK A KLUKŮ DO SKAUTSKÝCH ODDÍLŮ ČI JINAK

ÚVODEM

Způsobů, jakým jako skauti můžeme přispět k řešení důsledků válečného konfliktu na Ukrajině, je mnoho. To, co umíme a máme vyzkoušeno léty, je smysluplná výchovná činnost pro mladé lidi. Těch k nám přicházejí statisíce, potřebují najít bezpečné prostředí, ze kterého byli vytrženi, a vrátit do života trochu radosti a jistoty. A tak se naše role rýsuje poměrně jasně – pojďme jim nabídnout činnost, při které mohou zapomenout na prožité náročné situace, potkají prima parťáky dospělé i nedospělé, budou mít příležitost osahat si cizí prostředí a začít se v něm adaptovat.

Tahle naše role může mít vícero podob, od zapojení do oddílů po nabídku jiných aktivit. Se všemi se ale mohou pojít otázky: Jak naši nabídku k uprchlíkům dostat? Jak překonat jazykovou bariéru? Jak se budou chovat? Jak to zorganizovat, aby vše bylo bezpečné? Kde na to vzít peníze?

Na tyhle i další možné otázky vám nabízíme odpovědi v této metodice. Pokud se teprve rozhodujete, zda touhle cestou vyrazíte, doporučujeme k přečtení [tento článek](#). Prolistování samotné metodiky vám také bezpochyby může pomoci.

Vznik metodiky jsme konzultovali i s odbornými institucemi, které se zabývají uprchlickou tematikou, psychikou dětí v náročných situacích, s odborníky na Ukrajinu a její kulturní specifika apod. Pokud tu nenajdete něco z toho, co byste potřebovali, napište na program@skaut.cz. Na stejném mailu budeme moc rádi za sdílení zkušeností, které s integrací ukrajinských holek a kluků uděláte.

Věříme, že vám metodika pomůže nabýt základní jistotu pro první kroky. Děkujeme za vše, co pro naše i ukrajinské holky a kluky děláte!

programový tým ústředí

OBSAH

<i>Úvodem</i>	1
1 <i>Kudy do toho</i>	3
Proberte možnosti na oddílové / střediskové radě _____	3
Jakou podobu naše činnost může mít _____	3
2 <i>Přijetí ukrajinských holek a kluků do našich oddílů</i>	4
Praktické informace _____	4
Co peníze? _____	5
Komunikace s rodiči _____	6
3 <i>Jak připravit sebe a vedení?</i>	6
4 <i>Jak pomoci ukrajinskému nováčkovi začlenit se do oddílu?</i>	8
Připravme na příchod naše stávající člen(k)y _____	8
Jaký program zařadit před první schůzkou s nováčkem? _____	8
A co jazyk – domluvíme se? _____	9
Jaké aktivity zařadit na první schůzku s nováčkem/nováčky _____	11
Jak na další schůzky? _____	12
5 <i>Co se hodí vědět o Ukrajině a ukrajinských dětech?</i>	13
Jak rozumět tradičním ukrajinským symbolům? _____	13
Jaké jsou ukrajinské děti? _____	13
Jak se na Ukrajině slaví svátky? _____	14
6 <i>Ukrajinský skauting</i>	15
<i>Závěrem</i>	15

1 KUDY DO TOHO

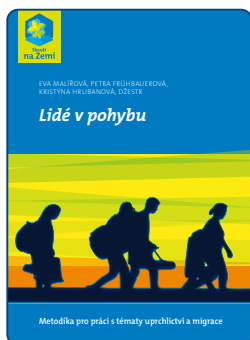
Proberte možnosti na oddílové / střediskové radě

Pobavte se společně o tom, jaké máte aktuální možnosti (personální, časové, prostorové...) a co byste mohli/chtěli nabídnout. Je jasné, že před námi stojí výzva, se kterou nemáme zkušenost a pojí se s ní možná pochybnosti, možná obavy, jistě otázky. Posdítejte vzájemně i své obavy a otázky a proberte je – s některými vám může pomoci právě tahle metoda. Na svém výsledném zapojení byste měli mít většinovou shodu.

Co byste určitě měli mít vyjasněné:

- Kdo z vás bude styčným důstojníkem.
- Kdo další téma řeší a jakou v něm má roli.
- Jaká bude vaše konkrétní aktivita (pozdání do oddílu, organizace sobotního odpoledne pro rodiny s dětmi atd. – viz paleta možností níže)?
- Že do toho nikdo nejde proti své vůli nebo přes hranice svých aktuálních možností.
- Že to neomezí vaši běžnou oddílovou/střediskovou činnost.

Další odpovědi na vaše možné otázky k zapojení holek a kluků do oddílů najdete v kapitole ➔ ***Jak připravit sebe a vedení.***

TIP: Pokud by se téma jevílo jako více kontroverzní, doporučujeme nahlédnout do metodiky ***Lidé v pohybu***, kde najdete mj. techniky, jak o tom společně mluvit.

Jakou podobu naše činnost může mít

ZAPOJIT UKRAJINSKÉ HOLKY A KLUKY PŘÍMO DO NAŠEHO ODDÍLU.

Víme, že už teď se to děje, zpravidla přichází holky a kluci, kteří jsou nějak napojeni na někoho ze stávajících členů (bydlí u nich, stali se z nich spolužáci apod.). Je to ta nejpřirozenější a pro nováčky dobrá cesta náboru – jít tam už s kamarádem.

K zapojení do oddílu nabízíme níže další řádku tipů a doporučení, jak na to.

USPOŘÁDAT JEDNORÁZOVOU ODPOLEDNÍ AKCI PRO DĚTI (NEBO I MAMINKY) Z UPRCHLICKÝCH RODIN.

Ta může mít mnoho podob. Odpoledne v klubovně, kde nabídnete drobné aktivity různého charakteru, případně pro různý věk, maminkám pak možnost uvařit si kafe a popovídat. Procházka po městě, které je pro příchozí nové, a seznámení s klíčovými body jako je škola, obchody, úřad, hřiště aj. Tvůrčí dílna s různou náročností, kde můžou holky a kluci vyrobit něco na výzdobu svého aktuálního příbytku, něco praktického do něj, využít blížící se Velikonoční svátky a barvit vejce apod.

DOHODNOUT SE NA PRAVIDELNÉ (NE PŘÍMO ODDÍLOVÉ) ČINNOSTI NABÍZENÉ UKRAJINSKÝM HOLKÁM A KLUKŮM ČI JEJICH RODINÁM.

Můžete tak pravidelně jednou týdně dopoledne otevřít v klubovně dětský klub pro maminky s dětmi (ideálně pokud si ho vezme na starosti některá z maminek z vašich skautských řad). Každý druhý čtvrtek odpoledne udělat v klubovně – nebo v místě ubytování uprchlických rodin – klub s nabídkou drobných aktivit apod.

PŘÍMĚSTSKÝ TÁBOR.

Nemálo středisek pořádá příměstské tábory pro české děti. Nabídnout místa na nich také ukrajinským dětem, nebo možná otevřít o jeden běh navíc, aby se kapacita pro ukrajinské děti vytvořila, může být také cestou. Plánovat můžete na léto tak, jak jsme zvyklí, ale zvážit se dá (při vašich dostatečných kapacitách) třeba i příměstský tábor v jarních měsících, nebo o Velikonočních prázdninách (Ukrajinské děti mají tři měsíce, než jsou povinny zahájit zde školní docházku. Některé rodiny na zapojení dětí do školy spěchají, jiné ne, také odborníci zmiňují, že děti i rodiny jako takové potřebují čas a postupné zvykání na nové prostředí, než rychlé hození do vody v podobě každodenní školní docházky.). U tohoto typu dodáváme, že budeme hledat cesty (a jistě nebudeme jediní), jak lze tuto už náročnější aktivitu financovat, a budeme vás o tom informovat.

Žádná z uvedených či jiných aktivit **by neměla omezit vaši hlavní činnost – vedení oddílů a výchovnou činnost v nich**. Zkuste do aktivit navíc zapojit bývalé nebo již neaktivní členy střediska, kmen dospělých, pomoci mohou možná i kamarádi vašich roverů a rangers, studenti. Rádi možná pomohou rodiče vašich členů a s postupem času se možná zapojí i sami ukrajínští lidé - ať už maminky, nebo náctiletí.

Aktivity jmenované od druhého místa dále považujeme spíše za reakci na aktuální potřeby, nikoliv za dlouhodobou záležitost, kterou bychom měli nabízet. I pohledem odborníků je situace vnímána tak, že následující měsíce cca do léta jsou hledáním a zkoušením cest, prvními kroky v adaptaci a integraci lidí, kteří si mnohdy ani nepřipouští variantu, že zde zůstanou delší dobu a že by tedy měli hledat dlouhodobé aktivity pro sebe či své děti. Zároveň mohou být zmíněné nízkoprahové (rozuměj jednorázové, krátkodobé, volně organizované) aktivity dobrou cestou, jak se děti i jejich rodiče mohou seznámit se skautingem a vstup do oddílu se tak pro ně do budoucna může stát dobrým dlouhodobým řešením.

TIP: Poptávka ze strany ukrajinských rodin je po jazykových kurzech pro jejich děti. Ty my spíše nejsme schopni nabídnout, ale je možná zajímavé mluvit o nabídce naší činnosti jako o další možnosti osvojení jazyka, jako o učení se jazyku v praxi a hrou.

Pro budoucí dobré soužití ukrajinských rodin v české společnosti lze zvážit, jestli do naší nabídky nezahrnout také integrační aktivity v rámci vzájemného soužití – kulturní večer pro české i ukrajinské lidi v obci, společná snídane s ukázkou tradičních jídel té které kultury a možnosti se vzájemně poznat a seznámit apod.

2 PŘIJETÍ UKRAJINSKÝCH HOLEK A KLUKŮ DO NAŠICH ODDÍLŮ

✳ *Drtivá většina informací v celé kapitole 2 je využitelná i při jiných formách aktivit pro ukrajinské holky a kluky, nejen samotnou oddílovou činnost.*

Praktické informace

- K pozvání do vašich oddílů můžete pro inspiraci využít plakáty jiných oddílů a středisek, které přikládáme. V následujících týdnech pro vás chystáme také **připravený leták v ukrajinštině**, do kterého si doplníte své potřebné informace (čas schůzek, adresa klubovny, kontakt apod.). Letáky můžete dát k dispozici do kontaktních center pro uprchlíky, organizaci, o které víte, že se o uprchlíky ve vašem městě stará (např. Charita), do škol, kam ukrajinské děti přicházejí apod.
- Nepočítejte s tím, že se vám schůzky zaplní po týdnu. Priority mnohých uprchlických rodin jsou zatím jinde, potřebují se

zorientovat, zajistit základní potřeby apod. **Buďte ale připraveni**, jsou i rodiny, které se naopak děti snaží zapojit co nejdříve, zpravidla kvůli osvojení jazyka a hladké integraci.

- **Skauting** jako takový **není na Ukrajině úplně rozšířený a známý** v běžné společnosti. Není tedy automatické, že rodičům bude zřejmé, kam své děti přivádějí. Pro tyto účely chystáme jednoduchý materiál, který jim můžete poskytnout.
- Neřešte s rodiči hned **přihlášku do oddílu, potažmo registraci**, dejte jim čas pro seznámení a ujištění, že se chtějí dlouhodobě účastnit (mnozí s dlouhodobým pobytem zatím ani nepočítají). I bez přihlášky jsou holky a kluci na našich akcích **pojištěni** tak, jak jsme zvyklí např. u akcí pro veřejnost. Je ale důležité, abyste s rodiči měli **jasno v tom, jak mohou schůzku opustit** – zda sami, zda si je rodič vyzvedne apod. (připravujeme formulář přeložený do ukrajinštiny) **a měli na rodiče kontakt**.

TIP: Možná se ptáte, proč jsou některé námi připravené materiály nejen v ukrajinštině, ale také v ruštině. Důvodem je to, že v některých ukrajinských oblastech je primárním jazykem právě ruština a dali jsme na doporučení organizace META, která pro ukrajinskou komunitu vždy připravuje materiály v obou jazycích tak, aby každý bez ohledu na jazykovou zvyklost ze svého místa bydliště dobře porozuměl. I rusky mluvící Ukrajinci ale ukrajinštině v základu rozumí.

Co peníze?

- Je pravděpodobné, že ukrajinské rodiny nebudou mít prostředků nazbyt. Doporučujeme **nevybírat členské či účastnické poplatky** a ideálně se v oddíle/středisku domluvit předem, zda můžete drobné náklady na činnost ukrajinských holek a kluků zafinancovat.

Předpokládáme, že půjde o drobnější výdaje typu jízdenka na výpravu, příspěvek na společné jídlo apod.

- Co se týče **větších výdajů** – výhledově např. účastnický poplatek na tábor, na příměstský tábor apod., budeme v nejbližších týdnech případně měsících zjišťovat možnosti, jak lze s úhradou nákladů pomoci, a budeme vás o nich informovat. Je možné, že podporu začnou nabízet místní samosprávy, v jejichž působnosti jsou uprchlíci ubytováni apod.
- Doporučujeme pečlivě zvážit pořádání **finanční sbírky** pro zapojené holky a kluky. Podmínky finančních sbírek jsou dány zákonem, je nutné je mít schválené místním úřadem atd. a při samostatné sbírce byste se tak mohli pohybovat na hraně zákona (blíže viz článek ∞ [Sbírka jako nástroj pomoci Ukrajině](#)). Při zapojení do iniciativy SNJF budete v tomto směru kryti. Co je naopak v pořádku a může to holkám a klukům pomoci, je **udělat sbírku materiální** třeba mezi rodinami v oddíle, která vám pomůže dát do kupy základní vybavení pro ně (což nemusí být hned spacák a karimatka, ale třeba uvítací balíček v podobě zápisníku, sady tužek či pastelek, uzlovačky a šátku).

Autor: Jakub Pejcal – Boby

Komunikace s rodiči

- Pokud máte jeden termín, na který zvete holky a kluky do oddílu, zkuste ve svém okolí najít někoho, **kdo mluví ukrajinsky, případně rusky**, a mohl by s vámi při prvním kontaktu být. Dosavadní ukrajinská komunita v ČR je poměrně velká a mnoho z nás takové lidi ve svém okolí má. Překladače můžete mít třeba i na telefonu, když nemůže být osobně.
- S pomocí kamarádů/překladače připravte předem **základní informace**, které shrnou to nejdůležitější pro začátek (čas konání schůzek nebo jiných aktivit, způsob komunikace mezi rodiči a oddílem, zaměření programu apod.).
- Mějte po ruce **překladač** (🔊 [aplikace SayHi](#), 🔊 [Google translator ad.](#) – obě zmíněné nabízí překlad mluveného slova).
- **Nezavalte rodiče** spoustou informací najednou. Je důležité, aby věděli, kde, kdy a s kým jejich dítě bude, co se tam zhruba bude dít a jak se znovu potkají. To pro začátek klidně stačí.

3 JAK PŘIPRAVIT SEBE A VEDENÍ?

Základní rozhodnutí a diskusi už máte za sebou. Jaké další otázky se mohou objevit? — Doporučujeme, aby se alespoň na prvních schůzkách ukrajinští nováčci potkávali se stejnými vedoucími. Seznamovat se např. každý týden s někým novým, kdo mě bude mít právě na starosti, s kým budu zase hledat společný jazyk a koho vůbec neznám, nebude příliš přispívat k jistotě dětí a bude to pro ně náročné.

JAK SE VZÁJEMNĚ DOMLUVÍME?

K tomuto nabízíme více tipů a doporučení kapitole

➔ [A co jazyk – domluvíme se](#)

MÁME SI NOVÁČKŮ VŠÍMAT NĚJAK VÝRAZNĚ VÍCE? MÁME SE ZAJÍMAT O TO, CO MAJÍ ZA SEBOU, PTÁT SE JICH NA TO?

Ne, nedělejme z příchodu velkou událost. Nováčci potřebují, aby byli přijati co nejvíce normálně, zvýšené pozornosti se jim totiž dostává víc, než by sami chtěli. Pokud budou chtít o svých zkušenostech mluvit, naslouchejme a buďme tam pro ně. Sami bychom ale iniciátory takových rozhovorů být neměli.

JE NĚCO, CO MŮŽEME PŘEDEM PŘIPRAVIT?

Hodit se může uvítací balíček, který nováček na schůzce využije (zápisník, tužka, šátek atd.). U dětí, které už čtou, se může hodit pár zcela základních frází v češtině a ukrajinštině, které pomohou s prvním kontaktem (třeba zde ➔ [Základní slovíčka a fráze](#)). Stejný mohou dostat i vaši stávající členové. Obdobné vybavení pomůže holkám a klukům dobře se začlenit mezi ostatní.

Pokud se u vás nováčci zabydlí, můžete dát do kupy vybavení jako spacák, karimatku, ešus, baterku apod. Ale s tím není třeba spěchat.

MÁME PO NOVĚ PŘÍCHOZÍCH VYŽADOVAT DODRŽOVÁNÍ PRAVIDEL NAŠÍ DRUŽINY?

Je v pořádku, když po nově příchozích budeme vyžadovat dodržování pravidel, která máme v družině zavedená. Samozřejmě je nutné je s našimi pravidly nejdříve seznámit, mít jistotu, že jim rozumí, a přistupovat k nim s jistou citlivostí. Uklízíme po sobě na konci schůzky? Pak je v pořádku, pokud se nováček také zapojí.

MÁME DÍTĚ NUTIT DO VŠECH AKTIVIT?

Určitě ne. Respektujme to, když se nováček nebude chtít aktivity zúčastnit. Rozhodně se nesnažme ho do aktivity natlačit.

NA CO SI MÁME DÁT POZOR?

Pozor na *přílišnou zátěž* – když jsou děti traumatizované, jsou dříve unavené a v krajním případě mohou zkolabovat. Zároveň mějme na

paměti, že nováčci nemusí mít takovou fyzickou jako již stávající členové a členky družiny.

Vyvarujme se také aktivit se zavázanýma očima, bojovkám ve tmě, stezkám odvahy, nechávání dětí samotných v jakékoliv nejisté situaci, bojovým hrám, které budou připomínat souboje, úkrytům a schovkám v temných koutech, zvukům připomínajícím sirénu... prostě všem aktivitám, které by mohly připomínat situaci, před kterou utekly.

JAKÉ AKTIVITY JSOU VHODNÉ?

Pohybové aktivity jsou určitě vhodnou volbou, protože díky nim ze sebe můžeme dostat napětí. Nezařazujme ale příliš soutěžních záležitostí, kde se porovnávají výkony jednotlivců či týmů, které mohou vyvolávat konfliktní náročné situace a handrkování.

Pokud půjde o komunikativní hry, je třeba myslet na zvládnutí jazykové bariéry. K tomuto tématu více v kapitole ➔ ***Jaké aktivity zařadit na první schůzku s nováčkem/nováčky.***

JAK MŮŽEME NOVÁČKOVI POMOCI, ABY SE U NÁS CÍTIL LÉPE?

Pocit bezpečí zvýší rituály. Máte např. rituál pro zahájení nebo zakončení schůzky? Naučte jej nově příchozí a opakujte jej každou družinovku. Dobře se bude cítit ten, kdo je zorientovaný. Dejte holkám a klukům čas, prostor pro rozkoukání, vysvětlujte, co se děje a co se bude dít. Obecně lze říci, že čím mladší děti, tím rychlejší adaptace, byť je to samozřejmě do jisté míry zjednodušující a každý jednatel to může mít trochu jinak. I zkušenost ale ukazuje, že děti ve věku benjamínků, vlčat nebo světlušek se zpravidla poměrně dobře a rychle zapojí bez větších zábran. Starší děti ve věku skautek a skautů budou pravděpodobně uzavřenější, budou si víc hlídat svůj prostor a potřebovat víc času.

CO OBJETÍ? JE TO V POŘÁDKU?

Na dotyky velmi opatrně. Děti mají zvýšenou citlivost a i dobře míněné objetí v nich může vyvolat negativní pocity. Pokud chceme nováčka obejmout, zeptejme se dotyčného, zda můžeme, aby nebyl překvapen.

MÁME ROZDĚLOVAT PŘÍPADNÉ SOUROZENECKÉ DVOJICE, KAMARÁDY DO RŮZNÝCH DRUŽIN?

I po konzultacích se jako lepší varianta jeví nechat děti v družinách ideálně ve dvojicích. Nikdo tak nebude sám vržený do nového neznámého kolektivu, bude k sobě mít parťáka, se kterým si rozumí, mohou si být vzájemnou podporou. Je ale možné, že se zapojí velmi snadno i sami a že jim to nebude dělat problém, těžko v tomto hledat nějaké fungující pravidlo. Pokud to jazyková bariéra dovolí, zkuste se jich zeptat, jak by si to přáli, aby se cítili dobře. Nechte je na prvním setkání vybrat, čemu a s kým se chtějí věnovat.

NENÍ LEPŠÍ VYTVOŘIT PŘI VĚTŠÍM POČTU DĚTÍ SAMOSTATNOU UKRAJINSKOU DRUŽINU?

V první chvíli se to může zdát jako lepší řešení – děti zůstanou mezi svými, nebude třeba řešit jazykovou bariéru apod. Z dlouhodobého hlediska to ale nepovažujeme za dobré řešení – holky a kluci nebudou mít tolik motivace mluvit a spolupracovat s druhými, může se stát, že světy ukrajinské a české družiny se od sebe zbytečně vzdálí a bude jen složitější je zase propojit.

JE UKRAJINSKÁ KULTURA A CHOVÁNÍ DĚTÍ ODLIŠNÉ OD TĚ NAŠÍ?

Odpověď na tuto otázku nabízí kapitola ➔ ***Co se hodí vědět o Ukrajině a ukrajinských dětech?***

4 JAK POMOCI UKRAJINSKÉMU NOVÁČKOVI ZAČLENIT SE DO ODDÍLU?

Přečtěte si tipy na programy před první schůzkou s nováčkem, na první schůzku s nováčkem a obecné tipy, které vám pomohou připravovat další schůzky.

Připravme na příchod naše stávající člen(k)y

Před tím, než má na první schůzku přijít nový člen/ka družiny, je vhodné o tom informovat a připravit stávající členy a členky. Jak na to?

MLUVME S NIMI, ALE NEDĚLEJME Z TOHO VELKOU UDÁLOST.

Řekněme dětem přímo, že na družinovce přibude nováček z Ukrajiny. Zároveň členy a členky vyzvěme, aby nám řekli svoje pocity – mohou sdílet nadšení, zvědavost, ale také nejistotu nebo strach.

ZKUSTE DĚTEM UKÁZAT, JAKOU SITUACI BUDE ZAŽÍVAT NOVĚ PŘÍCHOZÍ.

Co takhle na schůzce začít mluvit na skauty a skautky cizím jazykem? Nebo přivést návštěvu, která mluví jen cizím jazykem? Jak se najednou budou cítit, když nerozumí? Po tomto zážitku společně proberme, jak se cítili, jaké to pro ně bylo a co z toho můžeme vyvodit pro nováčka.

POVÍDEJME SI O ZEMI, ZE KTERÉ DĚTI PŘÍCHÁZÍ.

Před příchodem nového člena/ky se pobavme o zemi, ze které přichází. Kde se Ukrajina nachází? Jak je velká? Jaké je tam náboženství? Co místní obyvatelé? Jaké jsou zvyky? K tomu můžeme využít [Bedýnku příběhů o Ukrajině](#).

Jaký program zařadit před první schůzkou s nováčkem?

TIPY NA AKTIVITY PŘED PRVNÍ SCHŮZKOU S UKRAJINSKÝM NOVÁČKEM:

- Naučte se společně říct ahoj nebo několik jednoduchých frází v ukrajinštině.
- Dohodněte se, kdo bude Nováčkovi dělat „patrona/patronku“ (viz níže)
- Vytvořte ilustrovaná oddílová pravidla. Vyvěste je v klubovně. Tím pomůžete nově příchozím se lépe orientovat ve vaší skupině. Při vymýšlení pravidel buďte jasní a struční – pomoci si můžete obrázky, malováním nebo pantomimou. Nezapomeňte nově příchozí s těmito pravidly seznámit a ujistěte se, že jim nový člen / nová členka rozumí.
- Přemýšlejte, jaká jsou pro váš oddíl nejdůležitější slova, slovní spojení, instrukce, co nejčastěji říkáte (např. pokřik) – společně je pomocí Google Překladače přeložte.
- Polepte důležité věci v klubovně českými a ukrajinskými názvy.
- Svoje jména či přezdívky si připravte napsané cyrilicí (latinku a cyrilici můžete využívat do různých dalších šifrovacích her. :-))
- Naučte se používat Google překladač se všemi vychytávkami, co umí.
- [Putování s Carly](#) Jedná se o aktivitu pro děti ve věku 1. – 3. třídy ZŠ. Carly je animovaný film, který vypráví příběh malého děvčátka, které se vlivem tragických událostí ocitne na útěku z domova. Film nenásilnou formou seznamuje s osudy uprchlíků a je východiskem pro různé aktivity nejen na téma migrace.
- [Všichni jsme odněkud přišli](#). Aktivita pro skauty a skautky o tom, že migrace je jev, který nás provází celou historií.

TIP: Jednoduchý nástroj pro první komunikaci vám nabídne každý chytrý telefon – použít můžete např. Google Překladač. Překladač nepřekládá pouze slovní spojení, ale i celé věty. Skvělá funkce je překlad mluveného slova – stačí kliknout na mikrofon a vyslovit větu, kterou překladač okamžitě přeloží do zvoleného jazyka. Podobně funguje i funkce fotoaparátu – namíříte telefonem na text a na displeji se vám text přeloží.

JAK NAJÍT PATRONA/PATRONKU PRO UKRAJINSKÉHO NOVÁČKA?

- Zeptejte se, kdo by chtěl nováčkovi pomáhat, případně si předem vytipujte jednoho nebo více členů/členek, které oslovíte.
- Poskytněte patronům/patronkám podporu, řekněte jim, v čem přesně mají nováčkovi pomáhat (pokud máte systém patronů v oddíle již funkční, vysvětlete, co by mohl ukrajinský nováček potřebovat jinak než český)
- Získavejte od patronů/patronek pravidelnou zpětnou vazbu, zajímejte se o to, jak se cítí.
- Patron/patronka se nemusí stát kamarádem navždy, ale je důležité, aby dokázal zprostředkovat nově přichozímu sociální kontakty.

ÚVODNÍ PODPORA PATRONOVI/PATRONCE:

Nováčkovi nejlépe pomůžeš, když:

- na něj budeš milý
- mu budeš naslouchat
- pomůžeš mu pochopit, jak oddíl funguje
- představíš ho družině
- pomůžeš mu pochopit věci, kterým nerozumí
- pomůžeš mu, aby měl všechny informace, které potřebuje
- pomůžeš mu zorientovat se v klubovně (kde se nechávají boty, kde je záchod...)
- s ním budeš mluvit, pokud vypadá smutně
- na něj zkusíš promluvit jeho rodným jazykem
- zjistíš, jaké má koníčky, třeba máte stejné zájmy
- ukážeš mu, že je důležitý.

A co jazyk – domluvíme se?

Úředním jazykem Ukrajiny je ukrajinština, pro zápis používá cyrilici. Na Ukrajině není problém domluvit se rusky. Rozdíl mezi ruštinou a ukrajinštinou se dá přirovnat k rozdílu češtinou a polštinou. Děti rozumí ruštině. Angličtinu umí podobně jako naše děti (některé víc a některé méně). Můžete vyzkoušet vysvětlovat hry v angličtině pomalu s gestikulací. Možná zvládnou za určitou dobu i češtinu.

Ukrajinská abeceda obsahuje písmena v následujícím pořadí:

Velké:	А	Б	В	Г	Ґ	Д	Е	Є	Ж	З	И	І	Ї	Й	К	Л	М	Н
Malé:	а	б	в	г	ґ	д	е	є	ж	з	и	і	ї	й	к	л	м	н
Kurzíva:	<i>а</i>	<i>б</i>	<i>в</i>	<i>г</i>	<i>ґ</i>	<i>д</i>	<i>е</i>	<i>є</i>	<i>ж</i>	<i>з</i>	<i>и</i>	<i>і</i>	<i>ї</i>	<i>й</i>	<i>к</i>	<i>л</i>	<i>м</i>	<i>н</i>
Přibližný přepis českou abecedou	a	b	v	h	g	d	e	je	ž	z	y	i	ji	j	k	l	m	n

Velké:	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ь			Ю	Я
Malé:	о	п	р	с	т	у	ф	х	ц	ч	ш	щ	ь			ю	я
Kurzíva:	<i>о</i>	<i>п</i>	<i>р</i>	<i>с</i>	<i>т</i>	<i>у</i>	<i>ф</i>	<i>х</i>	<i>ц</i>	<i>ч</i>	<i>ш</i>	<i>щ</i>	<i>ь</i>			<i>ю</i>	<i>я</i>
Přibližný přepis českou abecedou	o	p	r	s	t	u	f	ch	c	č	š	šč	měkký znak			ju	ja

Základní slovíčka a fráze:

Podobné s češtinou	
Dobrý den	добрий день [dobryj deň]
Dobré	добре [dobre]
Děkuji	дякую [djakuju]
Ne	ні [ně]
Jak se máš? / Jak jsi na tom?	як ти [Jak ty?]
Můžu ti pomoc? / Chceš pomoc?	допомогти тобі [Dopomohty tobi?]
Je všechno v pořádku?	все добре [Vse dobre?]
Hi five / plácnutí	дай п'ять [daj pjat]
Rozdílné	
Na shledanou	до побачення [dopobačenňja]
Prosím	будь ласка [bud'laska]
Ano	так [tak]
Ahoj	привіт [pryvit]

Dorozumění může být možná tou největší výzvou pro nás i pro holky a kluky. Pojdme se společně podívat na jednoduchá pravidla, která by vám s komunikací mohla pomoci. Seznamte s nimi nejen vedoucí, ale také členy a členky našich družin.

MLUVME JEDNODUŠE, SROZUMITELNĚ A KONKRÉTNĚ

Používejme jednoduché věty a pamatujme, že co věta, to jedna informace. Zkusme používat stejné obraty a slova, tak máme větší šanci, že si dítě nové slovo osvojí rychleji. Nezapomeňme dodržovat vhodné tempo řeči – ale pozor, pomalu neznamená nahlas. :) A správně intonujeme. Ptali jsme se na něco? Pak by věta měla mít stoupavou intonaci. Také se vyvarujme nespisovným slovům, slangové řeči a termínům. (*Třeba neříkejme TEDĀKON, ale řekněme TEDĀ*). Naopak zkusme více používat základní slovní zásobu a slova denní potřeby. A v neposlední řadě dbejme na dobrou výslovnost a artikulaci.

POMÁHEJME SI

Jak? Co třeba obrázkovými kartičkami, konkrétními předměty, ukázkou činnosti nebo pantomimou? Nebojte se kreslit a ukazovat na dané předměty. Využít také můžete ukrajinsko-český slovníček např. [Movapp](#), [Google Překladač](#) nebo [ÚFAL Translator](#).

ZADÁVEJME JASNÉ A STRUČNÉ INSTRUKCE

Pro nováčky, kteří nám nerozumí, je velmi stresující, když nevědí, co se bude dělat a co se má dít. Proto se snažme instrukce co nejvíce zjednodušit – ukázat si to můžeme na dvou příkladech.

1. Tak, teď se připravíme na další hru, kterou si pro vás dneska Liška připravila. Můžete se těšit, protože jste takovou hru ještě nehráli. No, tak teď bych vás chtěla poprosit, abyste udělali kruh.
2. Uděláme kruh!

BUĎME PŘEDVÍATELNÍ

Děti, které jsou zasaženy traumatem, potřebují mít kontrolu nad situací a mít o všem přehled. Proto bude více než nutné, aby i věci ve skautském prostředí byly předvídatelné a strukturované. Tím jim zvýšíme pocit bezpečí. Někdy to může působit hloupě, ale např. když budete chtít zavřít okno v klubovně, řekněte nejdřív: „*Teď se zvednu a zavřu okno,*“ a až teprve potom úkon udělejte. Nebo když si domluvíte sraz v 15:00, nováčci budou vyžadovat, aby tam opravdu v ten čas někdo byl a řekl jim, co se bude dít. Samozřejmě se může stát, že vám plány nevyjdou a věci budou jinak. V takovém případě běžte za dítětem a vysvětlete, co se stalo a jak budete situaci řešit.

OVĚŘUJME SI POROZUMĚNÍ

Musíme mít jistotu, že nám nováček rozumí – domluvme se s ním (třeba i skrz rodiče), že nám dá nějaký signál (slovo JO, pokývání hlavou aj.), že si rozumíme a ví, co se má dít.

TIP: Pro komunikaci se vám může hodit také [Comenio.cz, aplikace](https://comenio.cz), která pomáhá bourat jazykovou bariéru tím, že ukrajinské děti mohou posílat zprávy ve svém mateřském jazyce a tato zpráva lektorovi/učitelvi/vedoucímu dojde již přeložena do češtiny.

Jaké aktivity zařadit na první schůzku s nováčkem/nováčky

Seznamte oddíl s tím, jak se píše a čte jméno nováčka, jakým jménem si přeje být osloven (jméno nepočesťujeme, nekomolíme, nedáváme přezdívky, na Ukrajině nejsou zvykem). — Následné hry můžete libovolně kombinovat.

RUKODĚLKA **S&V — S&S — R&R**

Při děláni rukodělny si napřed ukažte výsledek a poté postupujte všichni společně krok po kroku, aby bylo vidět, co se má udělat.

Rukodělny vycházejí pravidelně [v časopise Světýlko](#) (lze použít i pro skauty a skautky), např. malování na kameny, přívěsky pro štěstí, uzel přátelství...

HRA S ČÍSLY **S&V — S&S — R&R**

Rozmístěte na určitém území papírová čísla od 1 do 30 (barevně odlišená pro každou skupinu) a rozdělte oddíl na skupiny po cca 4–6 dětech. Skauti a skautky po jednom vybíhají a mají najít napřed č. 1 a vrátit se. Poté vybíhá další a má najít č. 2... Při běhání se nesmí vykřikovat čísla, ale pouze ukazovat na prstech a na kartičkách.

Pro rovery a rangers připravte několik obtížností luštění sudoku (každou obtížnost nakopírujte tolikrát, kolik bude skupin, neříkejte skupinám, jakou má sudoku obtížnost). Rozdělte je do skupin po 3–4 lidech. Stanovte čas, předejte sudoku a nechte je luštit.

POSLOUCHÁNÍ HUDBY **S&V — S&S — R&R**

Hraje hudba, když přestane hrát, světlušky a vlčata mají za úkol sednout si na polštářek (či cokoli jiného). Hra se dá různě obměňovat, např. na polštářek se lehá, dá se na něj ruka... (vždy je to potřeba na začátku názorně ukázat). Běhat můžou jednotlivě, poté po dvojicích, trojicích... Při hře je stejný počet polštářků jako dětí, nevypadává se.

Roveři a rangers se rozdělí do skupin a ve skupině vyberou písničku, kterou mají rádi. Skupina si písničku poslechne a zkusí do ní ztvárnit děj. Poté si to jednotlivé skupiny předvedou.

PANTOMIMA (NĚKTERÉ DĚTI MOHOU ZNÁT)

JAKO HRA „KROKODYL“ **S&V — S&S — R&R**

Připravte si kartičky s obrázky, na kterých budou jednotlivé sporty/zvířata. Dvojice si vždy vylosuje kartičku a snaží se sport předvést (zjistí si, jak je sport ukrajinsky). Ostatní hádají a jejich cílem je říct sport v češtině i ukrajinštině. Sporty můžou být takové, které si poté můžete zahrát.

Pro starší (skauty, skautky, rovery, rangers) mohou být vyobrazeny např. obchody a instituce (úřad, zastávka autobusu, knihovna, restaurace). Pantomimou je pak předvádí větší skupina lidí (např. celá družina), skupina se na předvedení také domlouvá pantomimou.

HLEDACÍ HRA OKOLO KLUBOVNY **S&V — S&S — R & R**

Připravte kartičky s obrázky, které mají světlušky, vlčata, skauti, skautky ve skupinkách najít v okolí klubovny. Při vysvětlování pravidel sehraje scénku, jak jeden drží v ruce papír s obrázky, uvidí danou věc a zavolá „tam“. Při hledání si poté můžete říkat, jak je daná věc česky a jak ukrajinsky. Která z věcí je nejpodobnější v čeština a ukrajinštině? Doporučení slov, která se vyslovují česky a ukrajinsky stejně/podobně: brouk, strom, pes, kočka, písek, dub, kámen, auto, autobus, list (stromu), šiška, fialka, topol, buk, kaštan, oříšek, lavička, moucha, ptáček, pes, ovce, oheň. Uvnitř klubovny: stůl, lžice, nůž, papír, klíč, dveře, svetr, hodiny, kniha, fotoaparát, guma, voda, čaj, kafe, dřevo, křeslo, houba, mobil.

SPOLEČNÁ SVAČINA – CHLEBÍČKY (KANAPKA) S&V – S&S – R&R

Na schůzku nakupte základní suroviny na výrobu chlebičků (kanapka). Suroviny rozdělte do skupin a nechte světlušky a vlčata vytvořit co nejkreativnější chlebičky. Společně je poté snězte.

Skautům a skautkám vyčleňte určitý obnos do skupiny, za který mají nakoupit suroviny na chlebičky (chlebičky dostanou do skupiny). Nechte je naplánovat, co nakoupí (nákupní seznam mají za úkol sepsat v cizím jazyce) a poté je to nechte nakoupit (skupiny se mohou domluvit, že koupí např. jen jedno máslo). Z nakoupeného vytvoří chlebičky, které potom všichni společně snědí.

Roveři a rangers mají za úkol vytvořit a sníst chlebičky. Rozdělí se do několika skupin a každá skupina si vymyslí unikátní způsob, jak toho dosáhnout. Jedna skupina např. může celou dobu pracovat potichu, v jiné skupině si můžou všichni rozdat nějaké handicap, v další mohou všichni mluvit jen anglicky...

Jak na další schůzky?

OBECNÉ TIPY, JAK POMOCI NOVÁČKOVI, CO NEMLUVÍ ČESKY:

- **Zapojte ho.** Vytvářejte nováčkovi prostor pro zapojení do praktických a smysluplných aktivit. Aktivitu vždy nejprve názorně demonstруйте a poté ji nechte dělat ve dvojici (pokud je to možné). — Nebojme se také dát nováčkovi nějakou funkci, kde nebude překážkou jazyková bariéra. Např. fotograf/ka, mapař/ka...
- **Více času.** Dejte více času na rozjezd aktivity, např. dejte zkušební kolo, dítě aktivitu přirozeně okouká (začne běžet stejným směrem).
- **Klíčová slova.** Vysvětlete klíčová slova pro hru. Můžete je zkusit říci i anglicky a zeptat se, jestli rozumí.

- **Opakování.** Dejte prostor, aby dítě opakovalo české slovo (můžete opakovat všichni dohromady), je pravděpodobné, že se ho dítě bude chtít naučit.
- **Vyjadřovací karty.** Ověřujte porozumění. Vytvořte si karty, kterými budete vyjadřovat, jestli rozumíte zadání, jak se máte, atp. (používejte je všichni).
- **Vizualita a gesta.** K vysvětlování programu a chodu oddílu využívejte
  - ◆ co nejvíce vizuální podpory, např. kdy jsou schůzky zaznačte do kalendáře, oddílová pravidla mějte obrázkově...
  - ◆ využívejte gesta, mimiku
- **Buďte trpěliví.** Oceňujte jakoukoli snahu o komunikaci – verbální i neverbální, dejte dostatek času nováčkovi se vyjádřit, pokud nechce mluvit, respektujte to; mějte k dispozici překladač, který může kdokoli během schůzky použít (např. na mobilu, počítači).
- **Hry bez češtiny.** Hledejte hry, kde není potřeba čeština – využívejte výtvarné, rukodělné, pohybové, hudební činnosti a hry s čísly.
- **Využívejme mateřský jazyk nováčka.** Je vhodné dát dítěti při komunikaci prostor a možnost, aby mohlo uplatit svou mateřštinu – zpívání, počítání...
- **Titulky.** Využívejte ukázky s titulky (např. stáhněte k oblíbené pohádce nebo příběhu ukrajinské titulky).
- **Modifikujte.** využívejte a modifikujte deskové hry, kde není nutná znalost češtiny (např. pexeso, ligretto, UNO, dobble), společně můžete skládat puzzle, luštit sudoku.
- **Stejně hry?** Zkuste hledat stejné hry, např. ukrajinské děti znají „kámen, nůžky, papír“, ale říkají: „ču va či“.
- **Podporujme střídání skupin.** Tím, že budeme při aktivitách střídát skupiny či dvojice, se nováček pozná se všemi v menších skupinách, což pro něj může být příjemnější.

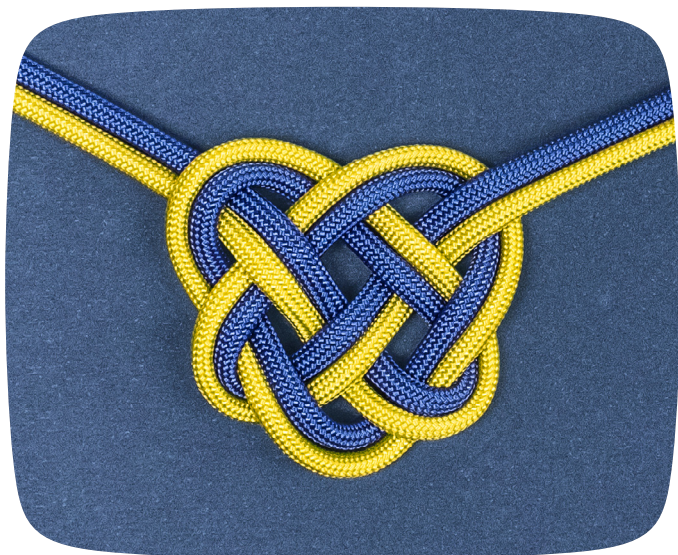
→ **Inspirace.** Co má nováček rád?

- ◆ zeptejte se na oblíbenou ukrajinskou písničku, naučte se ji (pokud má nováček oblíbenou anglickou, zpívejte společně anglickou)
- ◆ uvařte společně oblíbené jídlo nováčka
- ◆ zjistěte oblíbenou knížku – třeba vyšla také v češtině a znáte ji (např. Harry Potter, Pán prstenů)
- ◆ ptejte se na zkušenosti z jeho života – jak funguje na Ukrajině skauting? V čem je to stejné a v čem jiné?

 [Další zdroje pro tvorbu programu najdete ve sdíleném dokumentu](#)

NIKDO NEPŘICHÁZÍ?

Vyvěsili jste letáčky, které zvou do vašich řad ukrajinské děti, a nikdo na schůzku ani na jinou akci nepřišel? Dejte tomu čas. Musíme si uvědomit, že si děti často prošly traumatickým zážitkem a potřebují teď být více času se svými rodinami. Pokud nepřijdou hned na první schůzku, buďte trpěliví a otevření jejich případnému pozdějšímu zapojení do vašeho oddílu. Je důležité i to, že vidí, že jsou zváni a vítáni.

5 CO SE HODÍ VĚDĚT O UKRAJINĚ A UKRAJINSKÝCH DĚTECH?

Ukrajina je obrovská země, v rámci které můžete narazit na kulturní rozdíly. Vybrali jsme pro vás několik ukrajinských specifik a podobností, které se mohou promítat do oddílového života.

O jazyku už byla řeč výše v kapitole [A co jazyk – domluvíme se?](#)

Jak rozumět tradičním ukrajinským symbolům?

VLAJKA

Tvoří ji **dva vodorovné pruhy**, horní je **modrý** a dolní **žlutý**. Nejčastější vysvětlení je, že pruhy reprezentují typickou ukrajinskou krajinu: modrá barva nebe a žlutá pole plné slunečnic a obilí.

STÁTNÍ ZNAK — TRYZUB

Ukrajinský státní znak se používá častěji než český. Děti se ho učí malovat. Trojzubec je tradičním symbolem.

Jaké jsou ukrajinské děti?

Podobné českým. Mají rády pizzu, burgery, hrají minecraft a mají mobily a počítače (na nichž paří hry a nemohou se od nich odtrhnout).

Ukrajinské děti si rády zvou kamarády domů a pohostí je (je běžné, že se u kamaráda přespává).

Na narozeniny je zvykem uspořádat velkou rodinnou oslavu. Děti jsou zvyklé nosit do školky nebo školy bonbony pro všechny. Vyhlásí se poděkování za bonbony a oslavenci se popřeje.

Ukrajinské děti (i dospělí) rádi a často zpívají. Před jídlem, po jídle. Na posezení společně s kytarou.

Jak se na Ukrajině slaví svátky?

NÁBOŽENSKÉ SVÁTKY

Na Ukrajině jakožto v pravoslavné zemi se křesťanské svátky slaví podle juliánského kalendáře.

Vánoce se tak slaví až po našem Novém roce, přesněji od 6. do 19. ledna (pokřtění Ježíše). Na Štědrý večer, 6. ledna, se podává večeře o dvanácti chodech. První svátek Vánoční je 7. ledna. Dětem dárky nosí Mikuláš 18. prosince. Ježíška, který dárky nosí českým dětem, neznají. Ukrajinské děti se nebojte zahrnout do vánočních besídek a za dárky budou rády i jindy, než 18. prosince.

Autor: Qypchak – Vlastní dílo

Nejdůležitější církevní svátek jsou **Velikonoce**. Letos vycházejí na týden po katolických Velikonocích. Hodně lidí dodržuje půst.

Na Velikonoční neděli se chodí světit pokrmy v košíčkách, které obsahují mazanec, malovaná vajíčka a masné pokrmy. Poté je společná snídaně, kde se všechno sní. Tento zvyk je všudypřítomný, který dodržují jak věřící a nevěřící.

Následuje Polévané pondělí. Jak název napovídá, leje se po sobě voda. Dodržuje se podobně jako u nás koleda s pomlázkou (takže jak kdo). Ukrajinské děti nebudou rozumět pomlázce, mlácení pomlázkou.

Vajíčka se malují voskem, často se vajíčka malují ve společnosti. Lze pozvat maminky a malovat vajíčka společně a vzájemně sdílet, jak to děláme my a jak oni. Pečení mazanců je stejné jako u nás.

NENÁBOŽENSKÉ SVÁTKY

Hlavním nenáboženským státním svátkem je **Den nezávislosti, který se slaví 24. srpna**. Ten den, v roce 1991, Ukrajina vyhlásila nezávislost. Všichni chodí se ve vyšívankách (část národního kroje, který má každý, vzor je naopak specifický pro každou oblast).

Podobně jako u nás spadají dva svátky na začátek května – Svátek práce (1. a 2. května) a Den vítězství (9. května). Tyto svátky jsou v současné době asociované se sovětským svazem a konotace jsou negativní.

Autor: Vladimír Yaitskiy – Flickr:
Girl wearing traditional ukrainian dress

6 UKRAJINSKÝ SKAUTING

Vznikl ve stejném roce jako český a stejně tak byl několikrát zakázán – komunisty i nacisty.

Na celé Ukrajině je okolo deseti tisíc skautů. Nejvíce skautů je v Kyjevě, Lvově a a Ivano-Frankivsku. Poslední léta je skauting i v Charukově a na jihu Ukrajiny. Není na veřejnosti tak známý jako u nás.

Největší skautská organizace je Plast. V celé organizaci Plast se mluví jenom ukrajinsky. Benjamínci jsou věkově 3–6 let a říká se jim ptáčata. Vlčata a světlušky jsou do 11 let a říká se jim novactvo. Skauti – junactvo, věkově 12–18. Na Ukrajině není roverský věk. Starším 18 let se říká plastuny. Dospělí jsou v kmenech – mají šátek podle hodnosti v kmeni.

Základní jednotka je družina. Oddíl se dělí do družin, kde je od 6 do 12 dětí, které mají jednoho vedoucího. Vedoucí pro novactvo jsou od 16+, pro junactvo 18+. Každý oddíl má svůj typ šátku. Šátky jsou nepřenositelné. Šátky dávají oddíly a děti jsou na ně hrdé. Kroj si normálně kupují.

Skautské vybavení používají stejné: spacáky, karimatky, ešusy. Neznají uzlovačky, KPZ. Staví vázané stavby (nepoužívají hřebíky), silný důraz kladou na nástup k vlajce.

SKAUTSKÉ SVÁTKY

Na přelomu února a března se slaví **Den skauta**. Je to obrovský umělecký festival, konají se umělecké soutěže pro skauty, skautky, rovery a rangers ve Lvově.

Den první skautské plastové přísahy je každoročně **12. dubna** (Plast je nejpočetnější skautská organizace). Na střediskové úrovni se koná závod po stanovištích po městě a účastníci se seznamují se skautskou historií.

Ukrajínští skauti také slaví 24. dubna, svátek nazývají **svátek jara**. Konají se 2-3denní výpravy, něco jako okresní srazy, kdy mezi sebou oddíly soutěží ve skautských dovednostech. Kdo postaví lepší stanové městečko? A kdo se pochlubí nejlepší kuchyní?

Den skautského šátku je 1. 8., kdy si všichni vezmou na sebe šátek (do školy, do práce...).

ZÁVĚREM

Padlo to už v úvodu, ale přesto zopakujeme i zde na závěr. Jakoukoliv zpětnou vazbu na metodiku a podněty, co dalšího byste v ní potřebovali najít, uvítáme na program@skaut.cz. Stejně tak budeme velmi rádi, když na tutéž adresu pošlete svoji zkušenost s ukrajinskými holkami a kluky a aktivitami pro ně. Děkujeme!

Předpokládáme, že metodiku budeme průběžně dle potřeby aktualizovat o nové informace a praktické podněty.

Autorky: Pavla Sýkorová, Ludmila Klíčová, Natálie Dubanevičová, Barbora Tichavová / Úvodní ilustrace: Jitka Rufferová / Sazba: Janek Dočekal / Korektura: Michaela Čákrťová. Za odborné konzultace děkujeme centru Locika a Meta, ops.

